

FINANSTIDNINGEN

LÖRDAG 15 DECEMBER 2001

High noon
i Mellanöstern

F-16-PLAN OCH ATTACKHELIKOPTRAR slår till mot mål i Gaza. På marken rullar stridsvagnarnas larvfötter. Israels regering har brutit kontakterna med Arafat och försöker få honom avsatt. Vad har Arafat gjort för att försätta sig i en situation där han i princip sitter i husarrest medan Israel besjuktar palestinska regeringsbyggnader? Han trodde att han skulle kunna gå i land med en saudiarabisk lösning. Att i skydd av USA:s behov av enighet under den afghanska kampanjen hålla sig väl med både USA och islamisterna samtidigt och att Israel skulle välja att inte agera.

Arafat spelade högt och dåligt. Israel höll fast vid den princip som Israel frångick under Kuwaitkriget: angrepp besvaras med oproportionerlig vedergällning.

I Arafats fall går det åtminstone att se varför han har agerat som han har gjort. Det fanns inget spel som inte var högt. Att på allvar bekämpa islamisterna hade varit förenat med stora risker. Om man med en terroristorganisation menar en liten avgränsad isolerad extremistgrupp utan folkligt stöd så är exempelvis Hamas ingen terroristorganisation. Visst, kalla den mördarorganisation, men det är en mördarorganisation som har brett folkligt stöd och ett omfattande nätverk. För stark för att Arafat skulle våga utmana den på allvar.

ISRAELS PLAN BAKOM de militära insatserna och försöket att avsätta Arafat är svårare att förstå.

Om den israeliska regeringen över huvud taget har någon plan så kan den vara att man hoppas skapa ett maktvakuum genom att få Arafat avsatt. Därmed skulle Israel omöjliggöra alla planer på en regelrätt palestinsk stat.

Svart på vad som kommer efter Arafat kan vara: kaos. Nu har palestinierna en centralmakt som kan sköta administrativa funktioner, även om den är skakig. I ruinerna av den centralmakten kan en situation som har likheter med ett Liberia-scenarium uppstå. Ett område nedstigit i kaos där olika rivaliserande grupper är för upptagna med att bekämpa varandra för att bekymra sig om yttre fiender. Israels regerings dimmiga förhoppning är väl i så fall att interna stridigheter mellan olika palestinska organisationer ska leda till att Israel blir lämnat i fred. Medan striderna pågår kan Israel bygga stängsel.

SÖNDRA OCH HÄRSKA. Om det är planen är den illa genomtänkt. Ariel Sharon driver ett ännu mer riskfyllt spel än Arafat. Det verkar osannolikt att interna stridigheter ska få palestinierna att glömma den yttre fienden.

Det är svårt att se Israels agerande som enbart betingat av rationella överväganden. Man ska ha klart för sig att för Sharon är det ingen väsentlig skillnad mellan Usama bin Ladin och Arafat. Båda sidor förbindas av ett ömsidigt irrationellt hat. Ett hat som i Sharons fall får honom att glömma att om Arafat och den palestinska centralmakten försvinner, så finns det ingen motpart han kan lägga skulden på vid kommande terroristdåd.

FINANSTIDNINGEN

INGÅR I MODERN TIMES GROUP

LÄSARSERVICE DYNGET RUNT
Prenumerationer, utbliven tidning, adressändring mm. 08 562 087 00
Fax 08 562 087 92
E-post dist@ftu.se

VÄXEL
08 562 086 00

FAK
08 562 087 90

POSTADRESS
Box 70347, 107 23 Stockholm

BESÖKSADRESS
Kungsgatan 18, 4 tr

REDAKTIONEN
Nyhetschefen 073-699 26 00
E-post redaktoren@ftu.se
Fax 08 562 087 93

ANNONSER
Telefon 08 562 087 10
Fax 08 562 087 91

**CHEFREDAKTÖR/
ANSVARIG UTGIVARE**
Per Lundqjö 08 562 086 00

**CHEFREDAKTÖR/
OPINION OCH KULTUR**
Johan Hakelius 08 562 086 11

"Söndra och härska. Om det är planen är den illa genomtänkt"



SITTER fredligt i soffan med ett korsord, teven står på. I programmet Mediamagasinet (SvT) ska de prata om varför journalister har så svårt att hantera nya, populistiska partier. Intressant, tänker jag och listar ut vad "har parat sig" blir. Fyller i de nio bokstäverna. Sen blir det inte fler. Kladdar ner sidan med vad jag hör och ser i rutan. Dumburken.

Självfaller pratar de inte om populism; om dem som lovar högre bidrag, bättre sjukvård, lägre skatter och lycka åt alla. De talar om främlingsfientlighet. De talar om Haider, Danmark och ny

demokrati. Och mitt i allt dyker det upp en skylt av den typ som fanns på stumfilmens dagar. "Vad gör man när ljudet av stöveltramp närmar sig?" står det. Stöveltramp! Man må tycka att Jörg Haider har en förkastlig syn på invånarna i Österrikes grannländer och längre ner på Balkan. Man må beklaga att danska storpartiet Venstre talar om att förbjuda danskturkar, dansksomalier och danskpakisterner att gifta sig med människor från de gamla länderna. Och så kan man påminna sig om att Tyskland och Österrike, före Haider, sett till att östeuropeiska EU-medborgare inte kommer att få fritt arbetsmarknadsstillträde. Och att svenskar inte kan bli sambo i fosterlandet hur som helst, inte

om sambon är utlänning. Skulle det vara stöveltramp, små steg på vägen till diktatur?

- Media har svårt att på ett korrekt sätt bemöta populistiska partiers spelregler, sa chef-redaktören för österrikiska Die Presse lagom självkritiskt i programmet. Vilket ju stöveltramp var ett oavsiktligt bevis för. Det är tydligen lättare att klä nyppolisism i stövlar än att skildra hur den gamla hasar runt i filt-tofflorna. Även om just det var misstaget förra gången, när man inte var parat med annat än paristämpel.

MALIN SIWE
malin.siwe@ftu.se 08 562 086 30

Hypermakten

USA är världsledande i nästan alla bemärkelser

SIGNERAT

Det amerikanska imperiet växer. Men inte genom territoriella erövringar.

Ett nytt ord är på väg in i den världspolitiska vokabulären: hypermakt. För fanns två supermakter. På nyåret 1992 försvann den ena. Den hade naturligtvis försvunnit redan tidigare, gradvis tonat bort, men det var inte fått ackomplis förän Sovjetunionen upplöstes. Den kvarvarande supermakten har nu utvecklets till en hypermakt med förkrossande dominans på i stort sett alla områden: politiskt, ekonomiskt, tekniskt, kulturellt och militärt.

Många gillar det inte. Medan decemberberget trummar mot rutorna på Rose's bar i Vancouver beklagar sig min kanadensiske vän Rick:

- De kommer snart att svälja oss. Kanada är på väg att bli en del av Förenta staterna, säger han med ett snett leende. Jag står inte ut med deras oerhörda självmedvetenhet. Det går knappt en dag utan att någon håller ceremonier vid Ground Zero i New York. Det vilar något nekrofyllt över det hela.

Jag vill inte lägga sordin på stämningen med några invändningar men nog finns det värde öden för Kanada än att slukas av USA. På sätt och vis hade det varit bättre om Sverige hade gått med i Amerikas förenta stater än i Europeiska unionen. Bortsett från geografien har Sverige och USA på flera sätt mer gemensamt än Sverige har med EU:s kulturellt och politiskt tongivande land Frankrike. Den missionerande och äppelkändade svenska synen på omvärlden ligger närmare USA:s än den rätt oskrymtade egennytta och cynism som präglar franskt internationellt agerande.

DESSUTOM ERBJUDER den ekonomiskt liberala amerikanska samhällsmodellen uppenbarligen ett betydligt mer potent framgångsrecept än Europas socialliberala. Amerikas förvandling från su-



Alltid redo.

permak till hypermakt har pågått under hela 90-talet men riktigt tydligt har den inte blivit förrän med det överraskande framgångsrika kriget i Afghanistan. Bortsett från en handfull elitsoldater som Blair och Chirac tjtade sig till att få bidra med, har Washington tackat nej till allt direkt militärt stöd från sina Natoallierade. Dels vill de inte ha det som för två år sedan under kriget mot Serbien då 19 försvarsministrar skulle vara överens om varje utvald mål, dels är Amerikas krigsmakt numera så överlägsen både kvalitativt och kvantitativt att andra deltagare mest skulle vara i vägen.

AMERIKA SPENDERAR inte bara mer pengar på krigsmakten än något annat land, den amerikanska försvarsbudgeten är större än de övriga militära tio-i-topp-ländernas försvarsutgifter tillsammans. Utan att den amerikanska ekonomin är det minsta ansträngt för det. Dessutom är amerikansk materiel tekniskt mycket mer avancerad och amerikanska soldater bättre tränade än andra länder. Mer än 90 procent av bomberna över Afghanistan har varit smarta och de trupper som landsatts innehöll folk som bemästade såväl urdu som persiska och arabiska.

Amerikas relativa ekonomiska tillbakagång och bristande nationella självkänsla i Vietnamkrigetens spår hör nu helt till historien. Kvar är lärdomarna. Restaurationen inledades av Ronald Reagan och avslutades

under Bill Clinton. George W Bush skördar nu frukterna i jakten på terrorismen.

DET ENDA AMERIKA behöver sina allierade till är som opinionsstöd och för att skicka fredsbevarande styrkor för sånt som Bushadministrationen vill slippa. Amerika är ett imperium men ändå inte. Moderna imperier håller sig inte med geografiska besittningar. Det är bara dyrbart och osäkert. Amerika är ett imperium genom den amerikanska livsstilens attraktionskraft och därför så mycket mera hotfull än den gamla sortens imperier som verkade med militära tvångsmedel.

Makt växer ur en gevärspipas mynning, sa Mao Zedong. Hypermakt däremot tycks växa ur liberal marknadsekonomi, demokratiska institutioner och den beslutsamhet som bara känslas av att företräda det rätta och det goda kan inspirella till. Samt smarta bomber.

AKEL ODEBERG
akel.odeberg@ftu.se 08 562 086 00

Författare och fränsjournalist.

Finanstidningens räbövård

185 000 LASARE

FINANSTIDNINGEN
ISSN: 1100-8622
K. T. PRESS AB
VÄSTERÅS 2001

K. T. PRESS AB